

Ovlaštena osoba Skrbnika ili druge osobe iz članka 19. Pravila,

Ime i prezime i potpis: _____

Na osnovu člana 11. tačka 8., člana 12. tačka 20. i člana 13. Zakona o Komisiji za vrijednosne papire ("Službene novine Federacije BiH", broj 39/98, 36/99 i 33/04), člana 242. stav 3. i 250. stav 5. Zakona o privrednim društvima ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/99, 45/00, 2/02, 6/02 i 29/03), Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine, na 94. sjednici održanoj 21. aprila 2006. godine, donijela je

PRAVILA

UPRAVLJANJA DIONIČKIM DRUŠTVIMA

I. OPĆE ODREDBE I ZNAČENJE IZRAZA

Član 1.

Ovim pravilima bliže se uređuju standardi upravljanja dioničkim društvima (u daljnjem tekstu: društvo) koji se odnose na izbor i razrješenje organa društva, obaveze i odgovornosti ovih organa i njihovih članova u upravljanju društvom i vođenju poslovanja društva, prava i obaveze dioničara i drugih lica koja imaju interes u društvu.

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovim pravilima imaju sljedeće značenje:

- a) društvo s velikim brojem dioničara označava društvo s više od 100 dioničara;
- b) društvo za upravljanje fondovima i investicioni fond označavaju društvo za upravljanje fondovima i zatvoreni investicioni fond prema zakonu kojim se uređuju uvjeti i način osnivanja i poslovanja društva za upravljanje fondovima i investicionih fondova;
- c) efikasno i pravilno upravljanje je upravljanje društvom koje omogućava svakom učesniku da planira i predstavi svoje interese i ciljeve i omogućava svakom učesniku da procijeni ponašanje drugog učesnika;
- d) lični interes označava lični direktni ili indirektni finansijski ili ekonomski interes pojedinog lica ili drugih lica sa značajnim uticajem ili kontrolom nad tim licem;
- e) nosilac materijalnih interesa označava fizičko ili pravno lice koje ima materijalni interes u društvu, kao što su zaposlenici i dr;
- f) objavljivanje informacija predstavlja objavljivanje informacija od strane društva i drugih lica određenih zakonom i drugim propisima, kao uvjet za transparentnost tržišta vrijednosnih papira;
- g) povlaštene informacije su informacije o društvu i njegovim vrijednosnim papirima prema zakonu kojim se uređuje emisija i promet vrijednosnih papira;
- h) sukob interesa označava slučajeve kada lični interes u vezi sa nekim poslom može uticati na lice tako da djeluje ili raspolaže tim poslom na način koji nije u najboljem interesu društva i njegovih dioničara;
- i) transparentnost tržišta vrijednosnih papira predstavlja mogućnost za dioničare društva, potencijalne investitore i druga zainteresovana lica da procijene društvo;
- j) učesnici u društvu su dioničari, članovi uprave i nadzornog odbora, nosioci materijalnih interesa i druga zainteresovana lica;
- k) upravljanje društvom predstavlja, u skladu sa zakonom i drugim propisima, mehanizam ili sistem kojim se dioničko društvo vodi i u kojem različiti učesnici u dioničkom društvu predstavljaju svoje interese i u uzajamnoj su vezi;
- l) značajni uticaj i kontrola označava uticaj i kontrolu u smislu člana 12. Zakona o vrijednosnim papirima ("Službene novine Federacije BiH", broj 39/98 i 36/99).

II. NAČELA, CILJEVI I PRIMJENA

Član 3.

Upravljanje društvom zasniva se na sljedećim načelima:

- a) ravnopravan tretman svih dioničara;

- b) uvažavanje prava nosilaca materijalnih interesa i poticanje saradnje između društva i nosilaca materijalnih interesa;
- c) osiguranje potpunog, pravovremenog i tačnog objavljivanja svih bitnih činjenica koje se tiču društva, uključujući finansijsko stanje, rezultate, vlasništvo i upravljanje društvom;
- d) osiguranje tačnih, relevantnih i potpunih informacija za odbore i o odborima društva;
- e) ispunjavanje uvjeta odgovornosti, profesionalnosti i nezavisnosti od strane vanjskog revizora.

Član 4.

Cilj ovih pravila je da omoguće efikasno upravljanje društvom, sigurnost investitora i transparentnost tržišta vrijednosnih papira.

Član 5.

- (1) Upravljanje društvom treba da osigura:
 - a) zaštitu manjinskih dioničara;
 - b) obavezno i blagovremeno objavljivanje značajnog učešća u vlasništvu društva, u skladu sa zakonom;
 - c) zaštitu prava preče kupovine kod novih emisija dionica;
 - d) ravnopravan i blagovremen pristup informacijama;
 - e) zaštitu od zloupotreba na osnovu povlaštenih informacija;
 - f) omogućavanje dioničarima jednakog pristupa u ostvarivanju njihovih upravljačkih prava;
 - g) sprečavanje i objavljivanje sukoba interesa.
- (2) Prava dioničara uključuju pravo na: zaštitu prava vlasništva, prijenos dionica, pravovremeno i redovno dobivanje bitnih informacija o društvu, učešće u radu skupštine, izbor i imenovanje članova nadzornog odbora i odbora za reviziju, udio u dobiti društva, kao i druga prava u skladu sa zakonom i drugim propisima.
- (3) Prava nosilaca materijalnih interesa uključuju pravo na blagovremene i pouzdane informacije o poslovanju društva i pravo, na osnovu zakona i drugih propisa i statuta i drugih općih akata društva, da ostvare svoje interese, kao i druga prava u skladu sa zakonom i drugim propisima.
- (4) Pravo potencijalnih investitora je da imaju blagovremene i pouzdane informacije vezane za poslovanje društva i vlasničkog učešća u društvu.

Član 6.

- (1) Odredbe ovih pravila društva primjenjuju na sljedeći način:
 - a) obaveznim uređivanjem u statutu društva pitanja za koja je to određeno ovim pravilima;
 - b) društvo određena pitanja može urediti svojim statutom ili drugim općim aktom kada je to predviđeno ovim pravilima;
 - c) ostale odredbe društvo obavezno i neposredno primjenjuje, kao odredbe koje proizlaze iz zakona.
- (2) Ova pravila primjenjuju se na javna preduzeća iz Zakona o javnim preduzećima ("Službene novine Federacije BiH", broj 8/05) u mjeri u kojoj nisu u suprotnosti sa odredbama tog zakona i propisima donesenim na osnovu njega.

III. SUKOB INTERESA

Član 7.

Lica koja imaju lični interes u društvu dužna su da se u svojim poslovima rukovode interesom društva i njegovih dioničara.

Član 8.

Lica iz člana 7. ovih pravila dužna su da svoje poslove izvršavaju u skladu sa razumnim uvjerenjem da djeluju u najboljem interesu društva, pri čemu svoju procjenu treba da zasnivaju na pouzdanim informacijama i mišljenjima ovlaštenih lica koja su data za određena pitanja.

Član 9.

Lica iz člana 7. ovih pravila ne smiju koristiti imovinu društva i povlaštene informacije u ličnom interesu, kao i poslovne mogućnosti društva za svoje potrebe.

IV. SKUPŠTINA DIONIČARA

Član 10.

- (1) Skupština društva zakazuje se kada je to određeno zakonom, drugim propisima i statutom društva i kada se ocijeni da je to u najboljem interesu društva i njegovih dioničara.

- (2) Statutom društva uređuje se način pripreme skupštine i objavljivanje obavještenja o sazivanju skupštine, u skladu sa zakonom.
- (3) Obavještenje o sazivanju skupštine mora sadržavati dnevni red, mjesto, datum i vrijeme održavanja skupštine, te način davanja punomoći i način glasanja na skupštini, kao i način i rok prijavljivanja za prisustvo na skupštini.

Član 11.

U slučaju sazivanja skupštine od strane dioničara ili odbora za reviziju, u skladu sa članom 244. Zakona o privrednim društvima, predsjedavanje skupštinom i imenovanje članova odbora za glasanje određuje sazivač, ako statutom društva nije drugačije određeno.

Član 12.

Statutom društva određuju se mjere koje je nadzorni odbor dužan preduzeti u cilju uspješnog održavanja skupštine, što može da obuhvata:

- određivanje mjesta održavanja skupštine koje je najdostupnije za sve dioničare, ukoliko se skupština ne održava u mjestu sjedišta društva;
- postavljanje jasno vidljivih obavještenja u poslovnim prostorijama društva;
- drugo, što doprinosi uspješnom održavanju skupštine.

Član 13.

- Obavještenje o sazivanju skupštine iz stava 3. člana 10. ovih pravila objavljuje se najmanje u jednom dnevnom listu koji izlazi na području Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), najkasnije 30 dana prije datuma određenog za održavanje skupštine.
- Društvo s velikim brojem dioničara dužno je obavještenje o sazivanju skupštine iz stava 1. ovog člana objaviti i na svojoj web stranici, ukoliko je ima, a ukoliko nema to obavještenje će objaviti Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Komisija) na svojoj web stranici. U ovom slučaju društvo je dužno istovremeno sa dostavljanjem obavještenja na objavljivanje dostaviti isto i Komisiji.
- Društvo s velikim brojem dioničara je obavezno dostaviti ovo obavještenje i svim dioničarima koji imaju 0,5 % ili više dionica s pravom glasa. Društvo s velikim brojem dioničara može prijedlog svih odluka i dokumenata koji će se razmatrati na skupštini objaviti i na svojoj web stranici.
- Ako je održavanje skupštine zakazano van mjesta sjedišta društva, obavještenje iz stava 1. ovog člana mora biti u istom roku upućeno svim dioničarima preporučanim pismom, faksom ili elektronskom poštom, na adresu iz člana 241. stav 3. Zakona o privrednim društvima.

Član 14.

- Pravo učešća u radu i odlučivanju skupštine dioničkog društva dioničar može ostvariti lično ili putem punomoćnika.
- Izuzetno od stava 1. ovog člana, pravo odlučivanja na skupštini u društvu s velikim brojem dioničara, dioničar može ostvariti glasanjem putem popunjenih i potpisanih glasačkih listića dostavljenih društvu putem pošte, faksa ili e- maila prije datuma održavanja skupštine (u daljnjem tekstu: glasanje u odsustvu), u slučajevima, pod uvjetima i način utvrđen statutom društva, u skladu sa zakonom i odredbama ovih pravila.
- Pravo odlučivanja glasanjem putem popunjenih i potpisanih glasačkih listića dostavljanjem društvu putem e-maila može se koristiti nakon što se zakonom reguliše elektronski potpis.

Član 15.

- U slučaju iz stava 2. člana 14. ovih pravila, dioničari mogu, najkasnije u roku od 5 dana od dana objavljivanja obavještenja o sazivanju skupštine u dnevnik novinama, pismenim putem obavijestiti društvo da žele pravo odlučivanja na skupštini ostvariti glasanjem u odsustvu.
- Društvo je dužno u roku od 3 dana od dana prijema obavijesti dioničara iz stava 1. ovog člana, dostaviti dioničaru na adresu iz liste dioničara iz člana 241. stav 3. Zakona o privrednim društvima putem pošte, faksa ili elektronske pošte izvještaje i prijedloge svih odluka po pitanjima koja su uvrštena u dnevni red skupštine i glasačke listiće, a dioničar može dostaviti popunjene glasačke listiće najkasnije 3 dana prije dana održavanja skupštine.

- Na glasačke listiće dostavljene od strane dioničara putem pošte ili faksa sekretar društva ili drugo ovlašteno lice stavlja datum kad su zaprimljeni i potpis, a u slučaju da su glasački listići upućeni putem elektronske pošte oni se izlistavaju i stavlja datum i potpis kao kod dostavljanja putem pošte ili faksa.

Član 16.

- Zakazana skupština može se otkazati, prije njenog održavanja, na način i pod uvjetima predviđenim statutom društva.
- Otkazivanje skupštine objavljuje se na isti način kao i sazivanje, s tim da se obavještenje mora objaviti najmanje 3 dana prije dana održavanja skupštine.

Član 17.

- Skupštini društva mogu prisustvovati dioničari ili punomoćnici dioničara koji su se prijavili odboru za glasanje na način i u roku određenim statutom društva, u skladu sa zakonom.
- Način prijavljivanja za skupštinu iz stava 1. ovog člana mora biti jednako dostupan svim dioničarima.

Član 18.

- Jedno lice može putem punomoći zastupati jednog ili više dioničara pod uvjetima određenim zakonom i ovim pravilima.
- Članovi uprave, nadzornog odbora, odbora za reviziju i zaposlenici društva za upravljanje investicionim fondovima ne mogu biti punomoćnici dioničara investicionog fonda kojim to društvo upravlja.

Član 19.

- Banka koja ima dozvolu Komisije za obavljanje skrbničkih poslova (u daljnjem tekstu: Skrbnik) i koja zastupa jednog ili više dioničara, dužna je prije skupštine tražiti upute i glasati u skladu sa uputama datim u punomoći od strane dioničara. Uz traženje uputa Skrbnik je dužan dostaviti dioničaru iskaz sa informacijama za skupštinu koji se daje u prilogu ovih pravila i čini njihov sastavni dio, izuzev ako ga dioničar ne oslobodi te obaveze. Skrbnik ima pravo pristupa informacijama i dokumentaciji za skupštinu kao dioničar kojeg zastupa, u skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima.
- Dioničar kod jednog emitenta može dati punomoć samo jednom Skrbniku i to za sve dionice sa pravom glasa koje ima kod tog emitenta.
- Ukoliko Skrbnik kojem je data punomoć ne dobije nikakve upute on je dužan glasati u skladu sa razumnom prosudbom najboljeg interesa dioničara.
- Stav 1.-3. ovog člana primjenjuje se i na udruženje sa svojstvom pravnog lica osnovano i registrovano radi udruživanja i zastupanja dioničara.

Član 20.

Nadzorni odbor investicionog fonda obavezno utvrđuje politiku glasanja na skupštinama društava u svom portfoliju, s tim što je dužan politiku glasanja učiniti dostupnom dioničarima fonda.

Član 21.

Lice koje pribavlja punomoći od jednog ili više dioničara koji pojedinačno imaju manje od 5 % dionica sa pravom glasa dužno je svim tim dioničarima dostaviti istovremeno i obavještenje sa sljedećim podacima:

- način i vrijeme komunikacije sa dioničarem;
- razlozi zbog kojih se traži punomoć;
- naznaku da punomoć može sadržavati uputu punomoćniku za glasanje o pojedinim pitanjima na dnevnom redu skupštine, a u suprotnom da se obavezuje da glasa u skladu sa razumnom prosudbom najboljeg interesa dioničara;
- način obavještanja dioničara o održanoj skupštini i glasanju; i
- drugo bitno za punomoć.

Član 22.

Upute koje su date u punomoći za određeno održavanje skupštine na kojoj se ne ostvari kvorum važe i kod ponovno sazvane skupštine:

- ukoliko nema izmjena u dnevnom redu, i

b) punomoć nije opozvana na način predviđen zakonom.

Član 23.

- (1) Punomoćnik je dužan pridržavati se uputa dioničara naznačenih u punomoći.
- (2) Odgovornost punomoćnika za ostvarivanje prava glasa za dioničara ne može se unaprijed isključiti ili ograničiti.
- (3) Nezavisno o načinu dobivanja punomoći, punomoćnik je dužan da obavijesti dioničara koji mu je dao punomoć o glasanju na skupštini.

Član 24.

Dioničar ili grupa dioničara s najmanje 5 % ukupnog broja dionica s pravom glasa ima pravo pismeno predložiti pitanja i prijedloge odluka za uvrštavanje na dnevni red skupštine, u skladu sa članom 243. Zakona o privrednim društvima, a ukoliko nadzorni odbor društva donese odluku da ne objavi obavještenje o prijedlozima dioničara iz ovog člana, dužan je, najkasnije 7 dana prije dana održavanja skupštine, o tome obavijestiti dioničare koji su podnijeli prijedlog.

Član 25.

- (1) Članovi odbora za glasanje ne mogu biti lica koja su članovi uprave ili nadzornog odbora društva kao ni lica koja posjeduju 5% ili više dionica s pravom glasa društva i lica koja su pod značajnim uticajem ili kontrolom tih lica, što ne uključuje zaposlenike društva.
- (2) Odbor za glasanje: sastavlja spisak prisutnih odnosno zastupljenih dioničara i njihovih punomoćnika na skupštini i verificuje njihov identitet, utvrđuje ukupan broj glasova i broj glasova svakog dioničara i punomoćnika, utvrđuje kvorum, utvrđuje rezultate glasanja, predaje predsjedavajućem skupštine glasačke listiće, spisak prisutnih odnosno zastupljenih dioničara te druge materijale u vezi sa vršenjem svojih ovlaštenja i vrši i druge poslove u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, ovim pravilima i statutom društva.

Član 26.

Dokumentacija vezana za sazivanje i održavanje skupštine, izuzev dokumentacije iz člana 254. Zakona o privrednim društvima, čuva se u rokovima u skladu sa propisima o arhivskoj građi i registratorskom materijalu.

Član 27.

Troškove u vezi sa sazivanjem i održavanjem skupštine snosi društvo, ukoliko zakonom i ovim pravilima nije određeno drugačije.

V. NADZORNI ODBOR

Član 28.

Nadzorni odbor vrši svoja ovlaštenja sadržana u zakonu, drugom propisu, ovim pravilima i statutu, na osnovu blagovremenih i potpunih informacija.

Član 29.

Broj članova nadzornog odbora određuje se statutom društva, s tim da taj broj mora biti neparan.

Član 30.

- (1) Statutom društva sa velikim brojem dioničara određuju se kriteriji za imenovanje u nadzorni odbor.
- (2) Statutom investicionog fonda utvrđuju se obavezno, pored predviđenog stavom 1. ovog člana, i kriteriji nezavisnosti kandidata za člana nadzornog odbora, u skladu sa zakonom i propisima Komisije.

Član 31.

- (1) Statutom društva može se predvidjeti da se istovremeno sa izborom članova nadzornog odbora bira i zamjenik za svakog člana.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana statutom društva uređuje se način izbora, kao i prava i obaveze zamjenika člana nadzornog odbora.

Član 32.

- (1) Predsjednik i članovi nadzornog odbora imenuju se istovremeno na period od 4 godine, na osnovu čega zaključuju ugovor sa društvom.
- (2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, članu koji je imenovan umjesto razriješenog člana, kada se ne razrješava cijeli

nadzorni odbor, mandat traje do isteka mandata članova nadzornog odbora koji su imenovani prilikom imenovanja cijelog nadzornog odbora, a nisu razriješeni.

- (3) Mandat traje kao u stavu 2. ovog člana i kada se sukcesivno razriješe svi članovi nadzornog odbora koji su imenovani prilikom imenovanja cijelog nadzornog odbora.

Član 33.

Prijedlog kandidata za člana nadzornog odbora mora sadržavati potrebne informacije i dokumentaciju koja se odnosi na ispunjavanje uvjeta predviđenih zakonom, drugim propisima i statutom društva.

Član 34.

- (1) Za održavanje sjednice nadzornog odbora potreban je kvorum od dvije trećine ukupnog broja članova.
- (2) U slučaju da dvije trećine ne predstavlja cijeli broj, dvije trećine se zaokružuje na prvi cijeli broj ako statutom društva nije drugačije određeno.

Član 35.

Nadgledanje rada uprave i poslovanja društva od strane nadzornog odbora podrazumijeva pokretanje svih postupaka i preduzimanje mjera, u skladu sa zakonom, u cilju zaštite interesa društva.

Član 36.

Predsjednik i članovi nadzornog odbora dužni su u vršenju svojih obaveza postupati savjesno odnosno sa potrebnom pažnjom, u skladu sa zakonom i drugim propisima, kao i lojalno prema društvu, a u interesu društva i njegovih dioničara.

Član 37.

- (1) Razrješenje člana nadzornog odbora društva može se, u skladu sa statutom društva, izvršiti prije isteka mandata na koji je izabran:
 - a) na njegov zahtjev;
 - b) u slučaju da nije u mogućnosti ili ne vrši funkciju člana nadzornog odbora;
 - c) u slučaju neloyalnosti prema društvu, nezakonitog i nesavjesnog izvršavanja obaveza, odnosno nepostupanja sa potrebnom pažnjom;
 - d) u drugim slučajevima predviđenim zakonom i statutom društva.
- (2) Prijedlog za razrješenje člana nadzornog odbora, izuzev u slučaju iz člana 31. ovih pravila, sadrži istovremeno i prijedlog kandidata za to mjesto.

Član 38.

- (1) Predsjednik i članovi nadzornog odbora društva s velikim brojem dioničara trebaju u svom radu postupati sa potrebnom pažnjom i u okviru toga dužni su da:
 - a) redovno prisustvuju sjednicama nadzornog odbora i inače svoje obaveze vrše savjesno;
 - b) utvrde kriterije za izbor i razmatraju i ocjenjuju rad odgovornih lica u društvu i postupaju po predstavkama protiv tih lica;
 - c) zaključe ugovor sa upravom društva kojim se osigurava da uprava društva obavlja svoje dužnosti savjesno i u najboljem interesu društva;
 - d) razriješe upravu u slučaju da svoje dužnosti vrši suprotno zakonu, ovim pravilima, zaključenom ugovoru sa nadzornim odborom, statutu i drugim aktima društva;
 - e) ustanove pravila radi sprečavanja sukoba interesa, prevarnog postupanja, zloupotrebe ili lošeg upravljanja;
 - f) osiguraju da podaci o naknadi i bilo kojem drugom primanju članova uprave, odbora za reviziju i članova nadzornog odbora budu dostupni nadležnim organima društva;
 - g) ustanove pravila i procedure radi sprječavanja zloupotreba povlaštenih informacija;
 - h) spriječe odnosno ne odobre, u slučajevima propisanim zakonom i statutom društva, kada to nije u najboljem interesu društva i svih dioničara, kupovinu, prodaju, zamjenu, uzimanje u lizing i druge transakcije imovinom, direktno ili posredstvom supsidijarnih društava u toku poslovne godine;
 - i) nadziru proces objavljivanja informacija kao i komunikacije sa dioničarima i omogućavaju veće učešće dioničara na skupštini, te osiguraju jednak tretman

dioničara odnosno onemogućavaju davanja prednosti dioničarima koji imaju značajan uticaj ili kontrolu nad društvom u odnosu na ostale dioničare.

Član 39.

Predsjednik i član nadzornog odbora dužan je da postupa lojalno prema društvu, i to:

- dostavlja izvještaj drugim članovima nadzornog odbora o svojim transakcijama koje se odražavaju na interes društva i dioničara;
- obavještava o članstvu u nadzornom odboru, odboru za reviziju ili upravi drugog društva;
- dostavlja izvještaj o bilo kakvoj konkurenciji i sukobu interesa sa društvom kada je to obaveza u skladu sa zakonom, odredbama ovih pravila i statutom društva;
- dostavlja izvještaje koji mogu biti od uticaja na odluke organa društva, odnosno na rad, poslovanje i interese društva i njegovih dioničara, suprotno razumnoj prosudbi najboljeg interesa društva i dioničara;
- ne nameće lične interese ili interese drugih lica suprotno razumnoj prosudbi najboljeg interesa društva i njegovih dioničara;
- ne prihvata kupovinu dionica društva pod uvjetima koji nisu ponuđeni drugim licima;
- ne preporučuje ukidanje prava preče kupovine ili izdavanje dionica pod uvjetima koji nisu isti za postojeće dioničare na osnovu nedosljednosti i pristrasnosti, suprotno interesima društva u cjelini ili dioničara kao grupe;
- ne vrši povrede zakona, ovih pravila ili drugih propisa ili na bilo koji drugi način ne postupa lojalno društvu.

Član 40.

Predsjednik i članovi nadzornog odbora u društvima s velikim brojem dioničara dužni su pojedinačno za skupštinu po godišnjem izvještaju o poslovanju društva dati i izjavu o postupanju po zakonu, čl. 38. i 39. ovih pravila, statutu i drugim općim aktima društva.

Član 41.

- Nadzorni odbor društva može donijeti etički kodeks za upravu društva kojeg se je uprava društva dužna pridržavati.
- Etičkim kodeksom iz stava 1. ovog člana utvrđuju se standardi koji se odnose na profesionalno i stručno obavljanje poslova uprave, njenu odgovornost, sukob interesa, poslovne tajne, povlaštene informacije, konkurenciju i druga pitanja od značaja za zakonito i transparentno poslovanje društva.

VI. UPRAVA

Član 42.

- Uprava društva imenuje se, razrješava, te vrši poslove u skladu sa zakonom, ovim pravilima, statutom društva i drugim aktima društva i ugovorom o angažmanu.
- Upravu čine direktor ili direktor i jedan ili više izvršnih direktora, što se određuje statutom društva.
- U vršenju svojih ovlaštenja uprava je obavezna djelovati u najboljem interesu društva i dioničara.
- Uprava je dužna nadzornom odboru društva osigurati blagovremene, pouzdane i detaljne informacije, posebno vezano za događaje koji mogu značajno uticati na uspješnost poslovanja društva.
- Ugovori sa članovima uprave treba da jasno i precizno predvide iznos i oblike naknada za članove uprave.

Član 43.

- Rad uprave društva, u slučaju da se sastoji od direktora i jednog ili više izvršnih direktora, uređuje se općim aktom.
- U slučaju iz stava 1. ovog člana općim aktom uređuju se pitanja vezana za rad, odlučivanje, vođenje zapisnika i druga pitanja od značaja za rad uprave.
- Uprava društva obavezno održava sjednicu kada to traži nadzorni odbor, u kom slučaju predsjednik nadzornog odbora prisustvuje sjednici.

Član 44.

Na odgovornost uprave za vršenje dužnosti iz svoje nadležnosti, pored zakona, shodno se primjenjuju odredbe ovih

pravila koje se odnose na nadzorni odbor, odredbe statuta društva i ugovora o angažmanu člana uprave.

Član 45.

Uprava društva dužna je uz izvještaj o godišnjem poslovanju društva dostaviti pojedinačno nadzornom odboru izjavu o pridržavanju zakona, drugih propisa i ovih pravila, statuta i drugih općih akata društva, kao i etičkog kodeksa iz člana 41. ovih pravila, ako je donesen.

Član 46.

Sekretarom društva u smislu ovi pravila smatra se lice koje je imenovano i vrši poslove u skladu sa čl. 281. i 282. Zakona o privrednim društvima, statutom i drugim općim aktima društva.

VII. ODBOR ZA REVIZIJU I VANJSKI REVIZOR

Član 47.

- Odbor za reviziju sačinjavaju predsjednik i najmanje dva člana. Sastav, broj članova i način rada odbora za reviziju određuje se statutom društva.
- Predsjednika i članove odbora za reviziju imenuje skupština društva na prijedlog nadzornog odbora odnosno dioničara ili grupe dioničara s najmanje 5 % dionica s pravom glasa.
- Predsjednik i član odbora za reviziju ne može biti lice koje ima lični interes u društvu, izuzev naknade po osnovu te funkcije.
- Prijedlog kandidata za člana odbora za reviziju mora sadržavati potrebne informacije i dokumentaciju koja se odnosi na ispunjavanje uvjeta predviđenih zakonom, drugim propisima i statutom društva.

Član 48.

Pored poslova iz člana 285. i 286. Zakona o privrednim društvima, odbor za reviziju, ukoliko je to predviđeno statutom društva, prati obim i rezultate vanjske revizije i istu usmjerava, ukazuje na rizike koji bi eventualno mogli uticati na uspješnost poslovanja društva, predlaže mjere u cilju smanjivanja finansijskih i drugih rizika i drugo u skladu sa zakonom i statutom društva.

Član 49.

Na odgovornost predsjednika i članova odbora za reviziju za vršenje dužnosti iz svoje nadležnosti, kao i njihovo razrješenje, shodno se primjenjuju odredbe ovih pravila koje se odnose na nadzorni odbor, odredbe statuta društva i ugovora zaključenog sa društvom.

Član 50.

Predsjednik i članovi odbora za reviziju imaju pravo na naknadu za svoj rad u odboru, u skladu sa zakonom i statutom društva.

VIII. PRAVA NOSILACA MATERIJALNIH INTERESA

Član 51.

- Društvo će nastojati da omogući poticanje različitih nosilaca materijalnih interesa u društvu da investiraju u društvo (tehnologija i dr.).
- Društvo treba da preduzima odgovarajuće mjere na zaštiti prava nosilaca materijalnih interesa u društvu.

Član 52.

Nosioci materijalnih interesa treba da budu u mogućnosti da iznose svoje stavove i prigovore u pogledu nezakonitih postupaka od strane odgovornih lica u društvu, a njihova prava zbog toga ne mogu biti dovedena u pitanje.

IX. RIZICI, UPRAVLJANJE RIZICIMA I INTERNA KONTROLA

Član 53.

Društvo svojim općim aktima može da uredi utvrđivanje rizika poslovanja i upravljanja tim rizicima.

Član 54.

U slučaju iz člana 53. ovih pravila, društvo polazi od sljedećih principa:

- Postavljanje ciljeva i upravljanje rizicima koji ugrožavaju postizanje tih ciljeva.

- b) Instrumenti kojima se upravlja rizicima su: interna kontrola, transfer rizika trećoj strani, podjela rizika i povlačenje iz rizičnih poslova.
- c) Interna kontrola može biti organizovana kao radno mjesto, proces u okviru više radnih mjesta ili poseban organizacioni dio u društvu.
- d) Efikasna interna kontrola pretpostavlja da je društvo odredilo svoje poslovne ciljeve, identificiralo i ocijenilo rizike koji ugrožavaju postizanje tih ciljeva, formiralo i u praksi provelo internu kontrolu koja će upravljati tim rizicima, te nadzirati i obavljati reviziju tih sistema kontrole.
- e) Uprava društva treba da daje posebnu godišnju ocjenu o rizicima za društva čije su dionice uvrštene u trgovanje na berzu i drugo uređeno javno tržište, a naročito ako se takva ocjena traži aktima tih tržišta.
- f) Ocjena o rizicima trebala bi da obuhvati: promjene u prirodi i obimu značajnih rizika, sposobnost društva da efikasno reaguje na promjene, kvalitet redovnog procesa pregleda interne kontrole i slučajevi propusta interne kontrole.
- g) Uprava društva bi trebala da objavljuje kako je uspostavljen sistem interne kontrole u društvu sa ocjenom uspješnosti, iz kojeg dioničari trebaju dobiti informaciju o upravljanju društvom.
- h) Ocjena uspješnosti bi trebala da obuhvati sljedeće: posvećuje li se potrebna pažnja internoj kontroli, da li su rizici usko definisani, postoji li stalan proces kojim se prati, ustanovljava, ocjenjuje i upravlja rizicima, kolika je vjerovatnost da se neki od predviđenih rizika dogodi i koliki uticaj može imati i dr.

X. DIVIDENDA

Član 55.

Društvo može isplatiti dividendu na svoje dionice po godišnjem izvještaju ili u drugo vrijeme u skladu sa zakonom i statutom društva.

Član 56.

Poslije donošenja odluke o isplati dividende dioničar kome ona treba da bude isplaćena postaje povjerilac društva za iznos pripadajuće dividende.

Član 57.

Dividenda se može plaćati u novcu i dionicama društva.

Član 58.

Odluka o isplati dividende sadrži: iznos dividende, datum na koji se sačinjava lista dioničara za isplatu dividende, datum isplate i odredbu o načinu i roku objavljivanja obavještenja o isplati dividende.

XI. DRUGA PRAVA I OBAVEZE DIONIČARA I DRUGIH LICA

Član 59.

Dioničari vrše svoja prava i obaveze u skladu sa zakonom, ovim pravilima i statutom društva.

Član 60.

Društvo ne može ograničiti prava dioničara u vezi sa prometom dionica, izuzev u slučaju predviđenim zakonom ili drugim propisom.

Član 61.

- (1) Statutom i drugim općim aktima društva mogu se, pored predviđenog zakonom, ovim pravilima i drugim propisima, predvidjeti i dodatna obavještanja o svim bitnim podacima u vezi sa radom i poslovanjem društva, kao i o vlasničkoj strukturi društva, s tim da te informacije budu jednako dostupne svim dioničarima i zainteresovanim licima.
- (2) Društvo je dužno potpuno, blagovremeno i tačno objavljivati informacije predviđene zakonom i drugim propisima, statutom i drugim općim aktima društva u cilju transparentnosti tržišta i omogućavanja potencijalnim investitorima i dioničarima da mogu procijeniti društvo i da prilagode svoje procjene o dionicama društva brzo i kontinuirano.

Član 62.

O svakom netačnom, neblagovremnom i nepotpunom obavještanju kao i o odbijanju pristupa informacijama dioničaru ili zainteresovanom licu, koje se odnosi na rad i poslovanje društva, uprava društva dužna je bez odlaganja obavijestiti nadzorni odbor.

XII. NADZOR

Član 63.

Komisija obavlja nadzor nad primjenom standarda upravljanja društvom, u skladu sa zakonom, ovim pravilima i drugim propisima, u mjeri u kojoj su obavezujući.

Član 64.

U obavljanju nadzora Komisija postupa i preduzima mjere u skladu sa zakonom i Pravilnikom o načinu obavljanja nadzora na tržištu vrijednosnih papira ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/05) i drugim propisima.

Član 65.

Nadzorni odbor društva s velikim brojem dioničara dužan je u godišnjem izvještaju o poslovanju društva dati i izjašnjenje o pridržavanju ovih pravila.

XIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 66.

Društva su dužna uskladiti svoje statute sa odredbama ovih pravila u roku od 12 mjeseci od dana njihovog stupanja na snagu.

Član 67.

Stupanjem na snagu ovih pravila prestaju da važe Standardi upravljanja dioničkim društvima ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/01) i Standard 3. Skupština dioničara privatizacijskog investicionog fonda ("Službene novine Federacije BiH", broj 17/02).

Član 68.

Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjednik

Broj 01-02-989/06
21. aprila 2006. godine
Sarajevo

Komisije za vrijednosne papire
Federacije Bosne i Hercegovine
Hasan Čelam, s. r.

PRILOG

Iskaz sa informacijama o skupštini dioničara

1. Naslovna strana iskaza

Informacije o skupštini: datum, vrijeme, mjesto održavanja i dnevni red skupštine.

Kvorum: podaci o kvorumu za održavanje zakazane skupštine, kao i podaci o potrebnom kvorumu za održavanje skupštine u slučaju njenog ponovnog sazivanja nakon neuspješnog sazivanja.

Glasački zahtjevi: naznaka onih tačaka dnevnog reda koje zahtijevaju posebnu-kvalifikovanu većinu za odlučivanje.

2. Godišnje informacije

Godišnji izvještaj sa analizom poslovanja društva i planovima, zajedno sa finansijskim izvještajima za tu godinu pripremljenim u skladu sa računovodstvenim standardima koji se primjenjuju u Federaciji, sa izvještajem vanjskog revizora. Finansijski izvještaji uključuju bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o toku gotovine i izvještaj o promjenama u kapitalu, zabilješke za svaki od njih, kao i detaljan prikaz bilo kojih transakcija povezanih lica koje podliježu odobrenju dioničara ili odobrenju uprave i nadzornog odbora društva, te informacije o licima koja zastupaju društvo i prokuri i druge informacije koje mogu biti zahtijevane zakonom i drugim propisima.

3. Informacije o odlukama skupštine

Informacije u pogledu transakcija povezanih lica, u smislu računovodstvenih standarda koji se primjenjuju u Federaciji, kao i bilo koje druge informacije potrebne da omoguće dioničarima donošenje odluka utemeljenih na potpunom obavještanju, kao

i informacije i obavještanje predviđeno zakonom, ovim pravilima i statutom društva, a najmanje sljedeće:

Za svako lice koje je predloženo za imenovanje:

a) Lični podaci

Navesti ime i prezime i starost svih kandidata. Naznačiti svako mjesto ili dužnost koju je imao u društvu.

b) Iskustvo

Kratko opisati poslovno i svako drugo relevantno iskustvo kandidata, uključujući glavna zanimanja kandidata i njihova zaposlenja, te ispunjavanje kriterija nezavisnosti, kada je to predviđeno kao uvjet.

c) Članstvo u odborima

Za svakog kandidata navesti druge odbore u kojima je na dužnosti.

d) Postupci

Za svakog kandidata opisati svaki od sljedećih događaja: Bilo koji nalog, presudu ili odluku suda ili drugog organa u ili izvan Bosne i Hercegovine, kojom je osuđen za krivično djelo ili za privredni prestup nespojiv sa dužnošću u odboru, pet godina od dana pravosnažnosti presude, ili mu je presudom suda zabranjeno obavljanje aktivnosti u odboru.

Likvidacioni ili stečajni postupak u društvima u kojima je radio ili radi.

e) Transakcije povezanih stranaka

Opisati kratko prirodu i obuhvat bilo koje transakcije koja uključuje kandidata.

f) Evidencija o prisustvu

Ako je kandidat ranije bio član nadzornog odbora društva, navesti ukupan broj sjednica sazvanih tokom posljednje četiri godine njegove dužnosti (ili cijelog perioda njegove dužnosti ako je kraći) i broj sjednica kojima je on prisustvovao.

g) Izjava o postupanju

Ukoliko je kandidat ranije bio član odbora navesti kratak sadržaj izjave o savjesnom i lojalnom postupanju prema društvu, kao i postupanju u skladu sa zakonom.

h) Vlasništvo dionica

Navesti broj dionica u društvu čiji je vlasnik kandidat ili bilo koji član njegovog domaćinstva, te o mogućem sukobu interesa.

Kada je na dnevnom redu izbor članova odbora, uključiti opis prava dioničara da kumuliraju svoje glasove.

4. Razrješenje članova odbora

Ako se od dioničara traži da glasaju o razrješenju člana odbora navesti:

- razlog za takvo razrješenje; i
- sjednicu nadzornog odbora na kojoj je razrješenje predloženo, kao i glasanje obavljeno na toj sjednici, navodeći broj glasova "za" i broj glasova "protiv" razrješenja.

5. Naknada

U slučaju prijedloga da se odobri naknada, opis svih vrsta i iznosa naknada koje trebaju da se dobiju. Ako za članstvo u odboru kandidat prima naknadu izvan društva, navesti vrstu i iznos ove naknade.

6. Promjene u osnovnom kapitalu

Kada je dnevnim redom predviđeno donošenje odluke u vezi sa povećanjem ili smanjenjem osnovnog kapitala, opisati razloge, efekte na strukturu kapitala društva i na prava vlasnika vrijednosnih papira, sa napomenom o pravu preče kupovine.

7. Raspodjela dobiti i isplata dividende

Ako je predviđeno donošenje odluke o raspodjeli dobiti ili isplati dividende, navesti kako će se dobit raspodijeliti kao i iznos

dividende. Takođe navesti kada i kako će dividenda biti isplaćena.

8. Pokriće gubitaka

Ako je predviđeno donošenje odluke o pokriću gubitka, navesti iznos i predloženi izvor pokrića, moguće alternative, efekte na bilans stanja društva, njihovu usaglašenost sa zakonom i sposobnost za isplatu dividende u budućnosti.

9. Spajanje ili pripajanje sa drugim društvom

Kada skupština odlučuje o spajanju ili pripajanju sa drugim društvom, daju se sljedeće informacije:

- plan reorganizacije i informacije propisane zakonom,
- finansijski izvještaji društva učesnika, kako je propisano zakonom,
- sve druge informacije koje po zakonu moraju biti predočene dioničarima.

10. Promjena oblika, podjela ili prestanak društva

Kada skupština odlučuje o promjeni oblika, podjeli ili prestanku društva daju se sljedeće informacije:

- sažetak svakog dokumenta koji se odnosi na promjenu oblika, podjelu ili prestanak društva,
- plan reorganizacije i drugo propisano zakonom,
- razlozi statusne promjene,
- objašnjenje bilo kojih značajnih razlika u pravima dioničara kao rezultata statusne promjene, ako ih ima.

11. Kupovina, prodaja, zamjena, zakup ili druge transakcije imovinom

Kada skupština odlučuje o kupovini, prodaji, zamjeni, zakupu ili drugoj transakciji imovinom, direktno ili putem supsidijarnih društava, treba:

- opisati imovinu koja je predmet transakcije i navesti iznos vrijednosti imovine koja je predmet transakcije,
- objasniti kako će imovina (ili prihodi) biti korištena u poslovanju društva,
- navesti razloge za transakciju.

12. Izbor vanjskog revizora

U slučaju odlučivanja o izboru vanjskog revizora daju se sljedeće informacije:

- firma i sjedište,
- očitovanje vanjskog revizora o nezavisnosti od društva,
- opis bilo kojih usluga, osim usluga revizije, koje je vanjski revizor pružao društvu tokom posljednjih pet godina i iznos primljene naknade.

Ako društvo mijenja vanjskog revizora, navesti razlog za tu promjenu.

13. Izmjene statuta

U slučaju odlučivanja o izmjenama statuta društva navodi se:

- tekst izmjene statuta kao i rezime njihovog značenja,
- razlozi za izmjene,
- uticaj koji će izmjene imati na prava vlasnika vrijednosnih papira.

14. Druga pitanja o kojima odlučuju dioničari

Kada skupština odlučuje o drugim pitanjima koja nisu naprijed navedena, objasniti razloge za bilo koju predloženu radnju i dati informacije koje će dioničaru omogućiti da glasa na osnovu potpunih informacija.

Naprijed navedeno je tačan i potpun iskaz činjenica o društvu i pitanjima o kojima će se odlučivati na skupštini.

Ovlašteno lice Skrbnika ili drugog lica iz člana 19. Pravila, Ime i prezime i potpis: _____